

تاریخ دریافت مقاله: ۹۷/۵/۶
تاریخ پذیرش مقاله: ۹۸/۶/۹

آسیب‌شناسی عوامل مؤثر بر حفظ و افزایش نیروی انسانی بافت فرش دست‌باف

(مطالعه‌ی موردی شهرستان شیراز)*

شهدخت رحیم‌پور (نویسنده‌ی مسئول)

مربی و عضو هیئت علمی گروه فرش، دانشکده‌ی هنر، دانشگاه اراک

ri.ca.ukara@roopmihar-S

سید عبدالجابر قدرتیان کاشان

استادیار گروه مدیریت، دانشکده‌ی مدیریت، دانشگاه کاشان

امیرحسین چیتسازیان

دانشیار گروه پژوهش هنر، دانشکده‌ی معماری و هنر، دانشگاه کاشان

دوفصلنامه علمی
اتجمن علمی
فرش ایران
شماره ۲۵
بهار و تابستان ۱۳۹۸

چکیده

نقش منابع انسانی و مدیریت مؤثر آن در رشد و توسعه‌ی کشورها امری شناخته شده است. در هنر-صنعت فرش دست‌باف توجه به منابع انسانی بافت به عنوان پویاترین عنصر چرخه‌ی تولیدی رونق فرش دست‌باف از کارآمدی مطلوبی برخوردار نیست. از این رو، این پژوهش با هدف آسیب‌شناسی عوامل تأثیرگذار بر حفظ و افزایش نیروی انسانی بافتندی فرش دست‌باف در سه سطح عوامل محیطی، محیط خرد و عوامل درون سازمانی در شهرستان شیراز به روش پیمایشی انجام شده است. در مجموع پس از بررسی پیشینه‌ی تحقیق در ۸۳ متغیر در ۳ بعد عوامل محیطی، محیط خرد یا صنعت و درون سازمانی شناسایی شد. روش جمع‌آوری داده‌ها با استفاده از منابع کتابخانه‌ای و میدانی بوده است. ابزار جمع‌آوری اطلاعات پرسشنامه است. تجزیه و تحلیل داده‌ها

واژه‌های کلیدی: نیروی انسانی بافت، آسیب‌شناسی، حفظ و افزایش، شهرستان شیراز، فرش دست‌باف

* این مقاله مستخرج از پایان‌نامه‌ی مقطع کارشناسی ارشد با عنوان بررسی عوامل مؤثر بر حفظ و افزایش نیروی انسانی بافت در فرش دست‌باف (مطالعه موردی شهرستان شیراز)، در دانشکده‌ی معماری و هنر دانشگاه کاشان به راهنمایی امیرحسین چیتسازیان و سید عبدالجابر قدرتیان کاشان است.

■ مقدمه

در حوزه‌ی منابع انسانی در صورت بروز عوارض، مسأله‌ای ایجاد می‌شود که در پی پاسخگویی به رفع آن مسأله آسیب‌شناسی صورت می‌گیرد. "مسأله امری است که موجب اختلال در هدف‌گذاری، حرکت به جهت هدف و دستیابی به هدف می‌شود. آنچه در آسیب‌شناسی مدیریت منابع انسانی از اهمیت خاصی برخوردار است تشخیص صحیح آسیب‌ها و ریشه‌یابی آن‌هاست" (Mathis & Jackso, 2005: 79). محققان به منابع انسانی به عنوان یک مزیت رقابتی مهم و یک منبع پیچیده و منحصر به فرد غیرقابل تقليد توجه کرده‌اند (Wani & Jaiswal, 2011: 135). نیروی انسانی صرفاً از نظر عملیاتی منبعی مهم به شمار نمی‌آید بلکه به عنوان دروندادی اساسی مسئولیت تولید هوشیارانه، پیچیده و خدمات دانش را بر عهده دارد. مزیت منابع انسانی مجموعه‌ای از سیاست‌ها، برنامه‌ها و فرآیندهایی است که با یکدیگر به ایجاد مزیت رقابتی سازمان کمک می‌کنند (ردمدن و دینکینسون، ۱۳۸۸: ۶۷). اهمیت منابع انسانی، نیازمند مدیریت منابع انسانی است و در هنر-صنعت فرش دست‌باف توجه به نیروی انسانی بافندگان به عنوان بخش اصلی درونداد فرآیند تولید فرش دست‌باف نیازمند نگرش علمی و همه جانبه در دستیابی به کیفیت مطلوب فرش دست‌باف و حفظ ارزش‌های هنری آن است.

قابلیت‌های تولید فرش دست‌باف در مناطق متعدد با ویژگی‌های بومی و فرهنگی به تولیدات متنوعی می‌انجامد و استان فارس نیز از این امر مستثنی نیست. بر اساس جغرافیا و سبک تولید، مناطق به سه دسته شهری، روستایی و عشايري تقسیم می‌شوند. در این پژوهش نوع بافت‌ها مدنظر نیست و نیروی انسانی مرتبط را در نظر دارد. بررسی این مقوله در استان فارس به طور مشخص در شهرستان شیراز صورت گرفته است. شهرستان شیراز دارای ۵ بخش، ۵ شهر و ۲۱ دهستان است.

بررسی این مقوله در استان فارس به طور مشخص در شهرستان شیراز صورت گرفته است. شهرستان شیراز دارای ۵ بخش، ۵ شهر و ۲۱ دهستان است. بخش‌های شهرستان شیراز عبارتند از: مرکزی، زرقان، کربال، کوار و ارزن. بخش مرکزی به دلیل این که مرکز اصلی مبادلات تجاری فرش شهرستان محسوب می‌شود و نیز مرکزیت استان فارس از اهمیت خاصی برخوردار است. طبق گزارش مرکز ملی فرش ایران سهم استان فارس از نظر تعداد تولیدکننده، بافت‌ده و سایر مشاغل مرتبط با فرش ۱۵/۱۵ درصد کل کشور بوده که از این تعداد ۷۳/۸ درصد را بافندگان تشکیل می‌دهند (مرکز ملی فرش، ۱۳۹۲). ۳/۲ درصد نیروی بافندگان استان متعلق به شهرستان شیراز است (اتحادیه بافندگان فرش دست‌باف شیراز، ۱۳۹۲).

در استان فارس حرفه قالی‌بافی صرفاً توسط زنان انجام می‌شود. هنر بافندگی فارس در وهله‌ی اول هنر و سنتی است عشايري و در وهله‌ی دوم روستایی، که وابستگی به ایلات و عشاير دارد که در یک منطقه وسیع پراکنده‌اند. در شهر شیراز هیچ‌گونه فرش‌بافی وجود ندارد. از ایلات و عشاير بیش از همه ایلات خمسه و ایل قشقایی دست‌اندر کار فرش‌بافی هستند" (ژوله، ۱۳۹۰: ۲۰۶). بافندگی از جمله مشاغل خانگی با ترکیبی از هنر، صنعت و تجارت است. برای اکثریت عظیم جمعیت در جوامع ماقبل صنعتی (و بسیاری از مردم در جوامع جهان سوم امروز)، فعالیت‌های تولیدی و خانگی از یکدیگر جدا نبودند و تولید یا در خانه و یا در نزدیکی آن انجام می‌شود (جزئی، ۱۳۸۱: ۲۰).

زنان در مناطق روستایی پس از فراغت از کار منزل به بافت فرش می‌پردازند. شیوه‌ی تولیدات زنان عشايري چه در خانواده‌هایی که اسکان یافته و یکجانشین شده‌اند و چه آنانی که هنوز وابسته به کوچ هستند شباهت به مناطق روستایی دارد. در

گلچام

دوفصلنامه علمی
اتجمن علمی
فرش ایران
۳۵
شماره
۱۳۹۸ بهار و تابستان

نیمه‌تم مرکز است که مواد اولیه و نقشه را تولید کنندگان قالی در اختیار بافندگان قرار می‌دهند و زنان در منازل خود به تولید بافت سفارشی می‌پردازند و در قبال این فعالیت دستمزد دریافت می‌نمایند. به دیگر تعبیر بافندگان هم سرمایه‌گذار هستند و هم تولید کنندگان چون در روند خویش‌فرمایی از تهیه‌ی مواد اولیه تا فروش بر عهده‌ی بافندگان هستند و هم این که تولید کنندگان با تأمین مواد اولیه به بافندگان سفارش کار می‌دهند یعنی تولید کنندگان کار فرما و سرمایه‌گذارند. به هر دو روش تولید فرش انجام می‌شود.

بر اساس گزارش عملکرد اداره فرش فارس میزان صادرات فرش این استان با آنچه به عنوان برنامه هدف برای میزان صادرات مدنظر سازمان بوده است فاصله دارد آمار صادرات فرش این استان در جدول ۱ قابل مشاهده است.

مناطق شهری بافت فرش به صورت کارگاهی تعریف نشده است، هر چند در شهرک صنعتی شیراز یک کارگاه متمرکز فرش بافی وجود دارد و تعدادی از این بافندگان با ساعت کار مشخص به فرش بافی مشغولند، اما تولید فرش در مناطق شهری توسط روستاییان و عشایر مهاجر در فرش به صورت کارگاهی تعریف نشده است، هر چند در شهرک صنعتی شیراز یک کارگاه متمرکز فرش بافی وجود دارد و تعدادی از این بافندگان با ساعت کار مشخص به فرش بافی مشغولند، اما تولید فرش در مناطق شهری توسط روستاییان و عشایر مهاجر در شهر انجام می‌شود و ماهیت کار و ابزار تغییری ندارد. به طور کلی؛ تولید قالی یا به صورت خویش‌فرمایی است (بافندگان بر اساس سلیقه شخصی و با فراهم نمودن مواد اولیه به تولید قالی می‌پردازد)، یا به صورت سفارش‌پذیری و تولید

جدول ۱- آمار صادرات فرش استان فارس

سال	از رزش وزنی (تن)	از رزش (میلیون دلار)
۱۳۹۱	۱۴۲۰	۴۳
۱۳۹۲	۶۱۲	۱۲
۱۳۹۳	-	۵/۱۳
۱۳۹۴	۲۱۹	۷/۳۳
۱۳۹۵ (۱ ماهه نخست)	۱۹۵۱	۲۳

(سازمان صنعت، معدن و تجارت استان فارس (اداره فرش فارس))

با فندگان به حرفة فرش بافی و فراموشی شبکهای انواع تولیدات دستی و بومی بافته‌ها نگران هستند. از این رو پژوهش حاضر به آسیب‌شناسی عوامل مؤثر بر حفظ و افزایش نیروی انسانی بافت فرش دست‌باف در شهرستان شیراز از استان فارس توجه دارد. این پژوهش با رویکردی چند‌سطحی (در نظر داشتن

مسئله این است که شواهد موجود در ارتباط با شرایط حاکم بر وضعیت کلی فرش دست‌باف حاکمی از آن است که بافندگان فرش دست‌باف نیز با مشکلات متعددی مواجه‌اند که موجب کاهش اثربخشی، بهره‌وری و کارایی نیروی انسانی فرش شده است. تولید کنندگان فرش دست‌باف نیز از عدم تمایل

■ پیشینه‌ی پژوهش

عوامل درون سازمانی، محیط صنعت و محیط کلان) به بررسی عوامل تأثیرگذار بر حفظ و افزایش بافت‌گان فرش دست‌باف پرداخته است. عوامل درون سازمانی با ابعاد بازاریابی، مدیریتی، انسانی، فیزیکی، تولید و مالی، و عوامل صنعت با ابعاد مشتریان، رقبا، اتحادیه‌ها و شرکاء، کانال‌های توزیع، کالاهای جانشین و تأمین‌کنندگان، و عوامل محیط کلان با چهار بعد اجتماعی- فرهنگی، سیاسی، قانونی و اقتصادی مدنظر است. در باب ضروت این موضوع، باید گفت که اهمیت صنعت فرش دست‌باف در اقتصاد مردمان استان فارس، اهمیت اقتصادی و هنری صنعت خلاقی همچون فرش دست‌باف، فراموشی بسیاری از روش‌های تولید انواع دست‌بافته‌های سنتی و اهمیت اشتغال زنان، از جمله عواملی هستند که اهمیت این مطالعه را بیش از پیش نشان می‌داد.

اولیه، جایگاه اجتماعی پایین قالی‌بافان، شرایط فیزیکی کارگاه‌ها و فشار خانواده را از مهم‌ترین عوامل ترک حرفة قالی‌بافی معرفی کرده است.

(Wani & Jaiswal¹, 2011) اشاره دارند که؛ عدم آگاهی بافت‌گان باعث بدتر شدن مشکلات موجود صنعت فرش است و بسیاری از اختلالات جسمی بافت‌گان از طریق اقدامات احتیاطی قابل پیشگیری است.

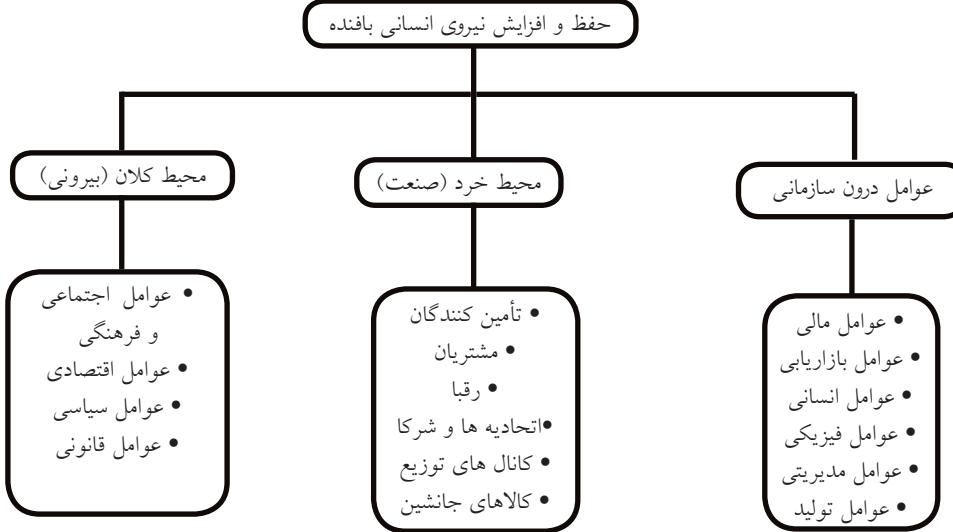
(Negi & Upadhyay², 2012) نقاط ضعف کارآفرینی فرش را سود کم سرمایه‌گذاری، پایین بودن نرخ بازدهی تولید فرش دست‌باف و هزینه‌های بالای تولید دانسته و رقابت سخت فرش دست‌باف با تولید فرش ماشینی، عدم دسترسی به مواد خام و تقاضای پایین خرید فرش دست‌باف به دلیل گران بودن آن را از مهم‌ترین تهدیدهای پیش روی کسانی که به فعالیت قالی‌بافی مشغول هستند برمی‌شمارند (Berman³, 2006). دلایل اصلی زنان روستایی برای ادامه یا ترک فعالیت بافت‌گی در ترکیه را حمایت‌های اقتصادی بافت‌گان، موقعیت جغرافیایی روستا و سنت دیرین قالی‌بافی عنوان کرده است.

● چارچوب نظری والگوی تحقیق حفظ و نگهداری
منابع انسانی به عنوان یکی از مؤلفه‌های مدیریت منابع انسانی دارای ابعاد متعددی است که در این پژوهش سه حوزه‌ی عوامل محیط کلان، محیط صنعت و درون سازمانی را به عنوان عوامل تأثیرگذار در فعالیت بافت‌گان در نظر داشته‌ایم. مدل مفهومی پژوهش در تصویر (۱) دیده می‌شود.

1- Wani,& Jaiswal

2- Negi & Upadhyay

3- Berman

تصویر ۱- کلان مدل مفهومی پژوهش (نگارندگان)

صرف متأثر از رفاه نسبی بخش‌های مختلف بازار است درک روندهای اقتصادی در بخش‌های اثربار بر صنعت در فعالیت اقتصادی یک مؤسسه مانند دسترسی به اعتبار در سطح ملی و بین‌المللی، سطح درآمد قابل مصرف، و گرایش مردم به مصرف ضروری است. درواقع عوامل اجتماعی- فرهنگی، اقتصادی، اقتصادی، اجتماعی، تکنولوژیک، قانونی و زیست مناسب‌تر و طرح‌ریزی استراتژی منسجم در پاسخ به تهدیدات محیطی) و نیروهای سیاسی و قانونی از عمده‌ترین تعیین‌کننده‌های موفقیت سازمانی شمرده می‌شوند. نیروهای سیاسی- قانونی می‌توانند موجبات تهدید یا فرصت شوند. تدوین قوانین در حمایت از صنایع به عنوان فرصت و وضع قوانینی که منجر به شرایطی برای محدودیت تداوم فعالیت اقتصادی باشد تهدید تلقی می‌شود (پیرس و کنت راینسون، ۱۳۷۶).

سلامت محیط زیست و حرکت به سوی توسعه پایدار نیز مورد توجه سیاستمداران و برنامه‌ریزان هر کشوری در سطح کلان قرار دارد. اصل پنجه‌ام^۱ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به حفظ محیط زیست

بر اساس مدل مفهومی ارائه شده که بر اساس آن متداول‌تری پژوهش تعریف می‌شود ضروری است که به تعریف سه حوزه‌ی مورد نظر پردازیم.

- **عوامل محیط کلان:** اهمیت محیط کلان در راستای بهره‌برداری از فرصت‌ها و حداقل نمودن تهدیدهای یک بنگاه اقتصادی است. عوامل سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، تکنولوژیک، قانونی و زیست محیطی زیرمجموعه‌ی محیط کلان است.

عوامل اجتماعی- فرهنگی: مجموعه‌ی باورها، ارزش‌ها، نگرش‌ها و سبک زندگی برگرفته از شرایط فرهنگی، بوم‌شناختی، جمعیت‌شناختی، مذهبی، آموزشی و قومی افراد است. تغییرات اجتماعی در پیش‌بینی اثرات بازرگانی در بهترین صورت آن امری دشواری است اما برآورد اثر تغییراتی مانند انتقال جغرافیایی جمعیت، عرض شدن ارزش‌های کار، اخلاق و گرایش‌های مذهبی در تدوین استراتژی یک مؤسسه برای افزایش درآمد حائز اهمیت است. ملاحظات اقتصادی نیز به ماهیت و جهت اقتصادی فعالیت یک مؤسسه بازمی‌شود. از آنجا که الگوی

و عوامل زیست محیطی اختصاص یافته است.

- عوامل محیط صنعت: محیط خرد (تخصصی): "شامل افراد ذینفعی است که سازمان با آنها به طور منظم در حال ارتباط متقابل است. این افراد ذینفع شامل مشتریان، عرضه‌کنندگان، رقبا، آژانس‌های دولتی، مدیران، جوامع محلی، گروه‌های فعال، اتحادیه‌ها و واسطه‌های مالی در سطح داخلی و بین‌المللیست" (همان: ۱۳۷). در رقابت صنعت هر کدام از ذینفعان به گونه‌ای بر روند فعالیت آن اثرگذارند.

- عوامل درون سازمانی: سازمان و ابعاد آن، به عنوان بخش مهم پوشش دهنده‌ی فعالیت نیروی انسانی در دستیابی به اهداف تعیین شده اهمیت دارد. عوامل درون سازمانی بر اساس دسته‌بندی پرسش شامل عوامل مدیریتی، مالی، فیزیکی، تولید، بازاریابی و انسانی‌اند. بنا به مؤلفه‌های محیط کلان با عوامل تعریف شده اجتماعی- فرهنگی ملاحظات اشاره شده بیان می‌کند که تغییر ساختار زندگی اجتماعی افراد سبب تغییر ارزش‌ها و سبک زندگی است. مهم‌ترین امر عینی این عامل در فرش‌بافی با پدیده‌ی مهاجرت روسیاییان به

جدول ۲- خرد مدل مفهومی عوامل محیطی

متغیر	عامل	بعد
وجود دوره‌های آموزشی فرش در مراکز آموزشی	فرهنگی اجتماعی	محیط کلان
تعابیل نسل جدید به شغل بافندگی		
میزان ترویج فرهنگ بافندگی در سطح منطقه		
مهاجرت از روستا به شهر		
اسکان عشایر		
آداب و رسوم فرهنگ شهری		
آداب و رسوم فرهنگ روستایی		
آداب و رسوم فرهنگ عشایری		
پوشش تأمین اجتماعی از طرف دولت	اقتصادی	
نرخ ارز		
بهره‌ی بانکی (جهت اعطای تسهیلات بانکی)		

ادامه‌ی جدول ۲- خرد مدل مفهومی عوامل محیطی

متغیر	عامل	بعد
نرخ تورم		
میزان دسترسی عموم بافندگان به تسهیلات بانکی		
حذف یارانه‌ی انرژی		
معافیت‌های مالیاتی	قانونی	
مالیات گمرکی بر صادرات فرش		محیط کلان
حمایت‌های دولت برای توسعه‌ی تعاونی زنان		
حمایت دولت از صنعت فرش	سیاسی	
سیاست تعامل دولت با کشورهای خارجی		
تحریم‌های بین‌المللی		

(نگارندگان)

دوفصلنامه علمی
اتجمن علمی
فرش ایران
۳۵ شماره
بهار و تابستان ۱۳۹۸

۷۷

جدول ۳- خرد مدل مفهومی عوامل صنعت

متغیر	عامل	بعد
سهم فعلی بازار فرش شیراز		
تقاضای مشتریان داخلی	مشتریان	
تقاضای مشتریان خارجی		
افزایش قیمت فرش دست‌باف		
میزان صادرات فرش منطقه		
حضور واسطه‌های فرش		
ایجاد نمایشگاه‌ها	کanal توزیع	
تعامل موجود بین عرضه‌کنندگان و بافندگان		
مدخله و حمایت صنف و اتحادیه‌های تجاری	شرکا	محیط صنعت
کیفیت محصولات رقبای خارجی		
کیفیت محصولات رقبای داخلی		
تعداد رقبای خارجی در بازار بین‌المللی		
تعداد رقبای داخلی در بازار بین‌المللی	رقبا	
قیمت رقبای خارجی در بازار ملی		
قیمت رقبای داخلی در بازار ملی		
دسترسی به مواد اولیه طبیعی و فاقد آلوودگی زیست محیطی	تأمین‌کنندگان	

(نگارندگان)

جدول ۴- خرد مدل مفهومی عوامل درون سازمانی

متغیر	عامل	بعد
ساعت کار فعلی		
امنیت شغلی		
نقش مادر یا همسر بودن همزمان با کار بافتگی		
میزان مهارت بافتگی		
جایگاه و منزلت شغل		
میزان آموزش‌های مستمر در ضمن کار		
میزان خلاقیت و نوادری	انسانی	
بیمه شغلی		
برخورداری از مرخصی زایمان		
سطح موجود انگیزه‌ی شغلی		
میزان احساس مسئولیت		
قدرتانی و تشکر از بافندۀ		
میزان رضایت شغلی		
نوع رابطه صمیمانه بافتندۀ با همکاران و کارفرمایان		
سطح آگاهی بافتندۀ از سلیقه خریداران		
سطح روابط دوستانه بافتندۀ با مشتریان		
تنوع محصولات فرش منطقه برای سطوح درآمدی متفاوت	درون سازمانی	
ارائه‌ی تخفیف برای محصولات		
تبليغات فرش	بازاریابی	
ویژگی ظاهری فرش (مانند طرح، اندازه و ...)		
کیفیت مواد اولیه بافت		
نام و نشان تجاری فرش منطقه		
مشکلات جسمی متأثر از شغل		
استقرار دار افقی		
ابزار بافت (چاقو، کرکیت، قیچی)	محیط فیزیکی کارگاه	
نور و دمای محیط کارگاه		
سبک مدیریتی کارفرما		
میزان مهارت‌های مدیریتی کارفرما		
ساختار مالکیت کارگاه خویش فرمایی		
ساختار مالکیت کارگاه غیرمتتمرکز	مدیریتی	
ساختار مالکیت کارگاه متتمرکز		
ساختار مالکیت کارگاه تعاضی روستایی و شهری		

گلچام

دوفصلنامه علمی
اتجمن علمی
فرش ایران
۳۵ شماره
بهار و تابستان ۱۳۹۸

۷۹

ادامه‌ی جدول ۴- خرد مدل مفهومی عوامل درون سازمانی

متغیر	عامل	بعد	
ظهور تکنولوژی ابزار بافت	تولید	درون سازمانی	
آسانی یا سختی عملیات بافت			
دوره‌ی زمانی بافت یک فرش			
تأثیر میزان نقدینگی در ادامه‌ی فعالیت بافندگی			
میزان بازدهی سرمایه‌گذاری			
دوره‌ی بازگشت سرمایه در وضعیت فعلی			
تأمین مالی از طریق وام بانکی			
تأمین مالی از طریق آورده‌ی شخصی			
تأمین مالی با مشارکت بین بافندگان و کارفرما			
شیوه‌ی دستمزد روزمزدی			
شیوه‌ی دستمزد متری بافی	مالی		
شیوه‌ی دستمزد در صدای از فروشن			

(نگارندگان)

روش‌شناسی پژوهش

تحقیق حاضر از نظر هدف کاربردی است و به صورت پیمایشی انجام شده است. جامعه‌ی آماری مورد مطالعه شامل بافندگان، تولیدکنندگان و کارشناسان و خبرگان فرش دست‌باف شهرستان شیراز است. از آنجا که افندگان روستایی، عشاپری و شهری در شهرستان شیراز (مرکزی، زرگان، کربالا، کوار و ارزن) مشغول به فعالیت هستند. تعداد جامعه‌ی آماری این پژوهش و تعداد نمونه در جدول ۵ نشان داده شده است.

جدول ۵- جامعه‌ی آماری پژوهش

اعضای نمونه	جامعه‌ی کل	تعداد نمونه‌ی مورد نظر
بافندگان	۳۲۰۰۰	۱۲۸
کارشناسان	نامعلوم	۳۸
تولیدکنندگان	۲۵	۱۸

(اتحادیه بافندگان و تولیدکنندگان فرش دستیاف شیراز)

سؤالات تحقیق

با توجه به هدف اصلی تحقیق سوالات‌های پژوهش

عبارتند از:

- سوال اول: بعد (عوامل و متغیرهای) درون‌سازمانی

چه تأثیری را بر حفظ و افزایش نیروی انسانی بافت فرش دست‌باف در شهرستان شیراز به همراه دارند؟

- سوال دوم: بعد (عوامل و متغیرهای) محیط کلان

چه تأثیری را بر حفظ و افزایش نیروی انسانی بافت فرش دست‌باف در شهرستان شیراز به همراه دارند؟

- سوال سوم: بعد (عوامل و متغیرهای) محیط

صنعت (خرد) چه تأثیری را بر حفظ و افزایش نیروی انسانی بافت فرش دست‌باف در شهرستان شیراز به همراه دارند؟

- سوال چهارم: اولویت ابعاد (عوامل و متغیرهای)

اثرگذار بر حفظ و افزایش نیروی انسانی بافت فرش

دست‌باف در شهرستان شیراز چیست؟

برای تعیین حجم نمونه‌ی بافندگان با توجه به معلوم بودن حدود جامعه‌ی آماری از فرمول حجم نمونه‌ی کمی کوکران، میانگین جامعه استفاده شده است. بر اساس نمونه‌گیری ۱۰ تایی مقدماتی، انحراف معیار ۰/۲۹ (یا واریانس ۰/۰۸۶) به دست آمده است. بنابراین در سطح تشخیص ۰/۰۵ و خطای ۶ درصد حجم نمونه‌ی تحقیق حداقل ۹۱ نفر معین شد. پس از توزیع پرسشنامه تعداد ۱۲۸ پرسشنامه از بافندگان دریافت شد.

نمونه‌گیری بافندگان به صورت در دسترس (با مراجعه به اتحادیه‌ی بافندگان فرش دستباف) است. پس از توزیع پرسشنامه بین کارفرمایان و کارشناسان، در مجموع حجم قابل قبول ۳۸ نفر کارشناس و ۱۸ نفر کارفرما به دست آمد. روش نمونه‌گیری سوالات پرسشنامه بر مبنای متغیرهای ۸۱ گانه تحقیق و بر اساس طیف لیکرت (از تأثیر کاملاً مثبت، تأثیر تا حدی مثبت، بی تأثیر، تأثیر تا حدی منفی و تأثیر کاملاً منفی) طراحی شده که به ترتیب ارزش عددی از ۵ تا ۱ تعیین شد. لازم به ذکر است که حدود ۳/۰ نشان‌دهنده عدم تأثیر متغیر بر حفظ و توسعه‌ی نیروی

بافندگی شهرستان شیراز است. روایی پرسشنامه توسط ۱۵ نفر از اساتید و کارشناسان فرش تأیید شد. در سنجش پایایی پرسشنامه با توزیع ۲۰ پرسشنامه به صورت پیش‌آزمون، آلفای کرونباخ ۰/۷۶ به دست آمد که رقم قابل قبولی است و پایایی پرسشنامه تأیید شد. در پاسخگویی افراد کم‌سواد و بی‌سواد، پرسشنامه به صورت شفاهی تکمیل شد. قلمروی زمانی پژوهش، سال ۱۳۹۳ بوده است.

با توجه به این‌که حجم داده‌ها از ۳۰ بیشتر است، بر اساس قضیه‌ی حد مرکزی برای تجزیه و تحلیل سوالات اول تا سوم تحقیق از آزمون پارامتریک تی استیوونت تکنومونه‌ای استفاده شد. برای پاسخ به سوال چهارم تحقیق از آزمون فریدمن جهت رتبه‌بندی متغیرها بهره گرفته شد. برای اجرای این آزمون‌های آماری از نرم‌افزار SPSS استفاده شد.

■ تجزیه و تحلیل داده‌ها

در جدول ۶ نتایج تحلیل جمعیت‌شناختی پاسخگویان تحقیق اشاره شده است.

جدول ۶- توزیع فراوانی پاسخ‌دهندگان از حیث متغیرهای جمعیت‌شناختی

درصد فراوانی	نوع تخصص	درصد فراوانی	سن	درصد فراوانی	تحصیلات	درصد فراوانی	جنسیت
۶۳/۳	بافنده	۰/۵	زیر ۲۰ سال	۱۷/۲	بی‌سواد	۲۲	مرد
۱۰/۸	کارفرما	۱۷/۲	۲۰-۳۰ سال	۳۷/۶	زیردیپلم	۷۸	زن
۲۱	کارشناس فرش	۳۰/۱	۳۱-۴۰ سال	۲۳/۷	دیپلم	۱۰۰	جمع کل
۱۰۰	جمع کل	۳۵/۵	۴۱-۵۰ سال	۸/۶	کارداری	درصد فراوانی	وضعیت تأهل
		۱۴/۵	۵۱-۶۰ سال	۹/۷	کارشناسی	۱۶/۷	مجرد
		۲/۲	۶۰ سال به بالا	۴/۳	ارشد و بالاتر	۸۳/۳	متأهل
		۱۰۰	جمع کل	%۱۰۰	جمع کل	%۱۰۰	جمع کل

(نگارندگان)

۲۰ درصد بافندگان دارای مدارک بالاتر از دیپلم بودند که می‌تواند حاکی از آن باشد که شغل بافندگی در بین افراد تحصیل کرده کماکان طرفدار خاص خود را دارد. از بین پاسخگویان حدود ۶۳ درصد بافندگان، ۱۱ درصد کارفرما و ۲۱ درصد کارشناس صنعت فرش بودند.

● تجزیه و تحلیل بررسی تأثیر بعد درون سازمانی (سؤال اول تحقیق)

سؤال اول تحقیق به بررسی تأثیر بعد و عوامل و متغیرهای درون سازمانی بر حفظ و افزایش نیروی انسانی. بافت فرش دست‌باف در شهرستان شیراز می‌پردازد. در جدول ۷ نتایج آزمون تی استویدنت تک نمونه‌ای بر بعد درون سازمانی و عوامل ۶ گانه‌ی آن آمده است.

بیشتر افراد پاسخگو (حدود ۷۸ درصد) از حیث جنسیت، زن بوده و اغلب، متأهل (حدود ۸۳ درصد) بودند. از حیث سنی، افراد بین ۴۰ تا ۵۰ سال و ۳۰ تا ۴۰ سال به ترتیب با ۵/۳۵ و ۳۰ درصد بیشترین فراوانی را به خود اختصاص داده‌اند. فراوانی ۱۸ درصد بافندگی زیر ۳۰ سال در نمونه‌ی تحقیق می‌تواند بیانگر این باشد که هنوز شغل بافندگی در بین جوانان مورد پذیرش قرار می‌گیرد. از نظر وضعیت تحصیلی، بیشتر افراد، زیر دیپلم با حدود ۳۷ درصد و دیپلم با حدود ۲۴ درصد بودند. وجود بیش از ۲۰ درصد بافندگان دارای مدارک بالاتر از دیپلم بودند که می‌تواند حاکی از آن باشد که شغل بافندگی در بین افراد تحصیل کرده کماکان طرفدار خاص خود را دارد. از بین پاسخگویان حدود ۶۳ درصد بافندگان، ۱۱ درصد کارفرما و ۲۱ درصد کارشناس صنعت فرش بودند.

جدول ۷- نتایج آزمون تی استویدنت تک نمونه‌ای بر روی بعد درون سازمانی و عوامل آن

بعد و عوامل	میانگین توصیفی	تی	سطح معناداری	فاصله اطمینان		میزان اهمیت	نوع تأثیر
				بالا	پایین		
بعد درون سازمانی	۳/۸۱۸۴	۲۴/۲۵۱	۰/۰۰۰	۰/۷۷۱۲	۰/۸۶۵۵	بالاتر از متوسط	ثبت
عامل انسانی	۴/۱۹۹۰	۳۶/۷۴۰	/۰۰۰	۱/۱۳۴۶	۱/۲۶۳۴	بالاتر از متوسط	ثبت
عامل بازاریابی	۴/۲۴۸۸	۴۲/۰۳۳	۰/۰۰۰	۱/۱۹۲	۱/۳۰۷۴	بالاتر از متوسط	ثبت
عامل محیط فیزیکی	۴/۴۵۶۵	۱۰/۸۶۹	۰/۰۰۰	۰/۳۷۳۷	۰/۵۳۹۴	بالاتر از متوسط	ثبت
عامل مدیریتی	۳/۸۹۱۰	۲۷/۸۴۴	۰/۰۰۰	۰/۹۱۱۵	۱/۰۰۵۰	بالاتر از متوسط	ثبت
عامل تولید	۳/۱۸۶۶	۲/۰۵۶	۰/۰۰۰	۰/۰۴۴۸	۰/۳۲۸۴	بالاتر از متوسط	ثبت
عامل مالی	۳/۸۳۸۵	۲۴/۸۵۷	۰/۰۰۰	۰/۷۷۱۹	۰/۹۰۵۰	بالاتر از متوسط	ثبت

(نگارندگان)

تی مثبت باشد (و یا فاصله اطمینان بالا و پایین مثبت باشند) برآورده میانگین متغیر در جامعه بیشتر از عدد ۳ بوده و در نتیجه تأثیر مثبت به همراه دارد اما، اگر سطح معناداری کوچکتر از ۰.۰۵ و علامت تی منفی باشد (و یا فاصله اطمینان بالا و پایین منفی باشند) برآورده میانگین متغیر در

نتایج آزمون را با توجه به سطح معناداری، علامت تی و یا فاصله اطمینان تحلیل می‌کنیم. اگر سطح معناداری بزرگتر از ۰.۰۵ باشد، متغیر مذبور برابر با عدد ۳ بوده، یعنی تأثیر خشی بر حفظ و افزایش نیروی بافندگی فرش شهرستان شیراز دارد. اگر سطح معناداری کوچکتر از ۰.۰۵ و علامت

از عدد ۳ بوده و در نتیجه این بعد و عوامل آن تأثیر مثبتی بر حفظ و افزایش نیروی بافتندی فرش شهرستان شیراز به همراه دارد. نتایج آزمون تی استیودنت تک نمونه‌ای بر روی متغیرهای درون سازمانی در جدول ۸ آمده است.

جامعه کمتر از عدد ۳ بوده و در نتیجه تأثیر منفی به همراه دارد. حال با توجه به کوچکتر بودن سطح معناداری محاسبه شده برای بعد و عوامل درون سازمانی، آلفای تصمیم‌گیری ($\alpha=0.05$) بوده و مثبت بودن مقدار تی و (یا مثبت بودن حد بالا و پایین فاصله‌ی اطمینان) برآورد این متغیرها بالاتر

جدول ۸- نتایج آزمون تی استیودنت تک نمونه‌ای بر روی متغیرهای درون سازمانی

نوع تأثیر	میزان اهمیت	فاصله اطمینان		سطح معناداری	تی	میانگین توصیفی	عنوان متغیر
		بالا	پایین				
منفی	-	-۱/۰۳۱۷	-۱/۳۰۵۲	-۰/۰۰۰	-۱۶/۸۵۸	۱/۰۳۱۵	مشکلات جسمی متأثر از شغل
منفی	-	-۰/۲۷۲۷	-۰/۶۲۲۱	-۰/۰۰۰	-۴/۶۳۷	۲/۵۳۲۶	شیوه‌ی دستمزد درصدی از فروش
منفی	-	-۰/۰۲۲۱۷	-۰/۶۰۴۴	-۰/۰۰۰	-۴/۲۲۶	۲/۵۸۷	استقرار دار افقی
منفی	-	-۰/۰۰۵۳۷	-۰/۰۴۰۵۳	۰/۰۱۱	-۲/۵۷۶	۲/۷۷۰۵	شیوه‌ی دستمزد روزمزدی
منفی	-	-۰/۰۰۵۸۱	-۰/۰۴۴۱۹	۰/۰۱۱	۲/۵۷۱-	۲/۷۵	آسانی یا سختی عملیات بافت
خشنی	متوسط	۰/۰۲۵۸۵	-۰/۰۲۰۴۲	۰/۰۷۱۸	۰/۰۲۲	۳/۰۲۷۲	ظهور تکنولوژی ابزار بافت (ماشینی که به جای بافتند گره بزند)
مثبت	-	۰/۰۶۵۰۶	۰/۰۲۴۰۷	-۰/۰۰۰	۴/۲۸۹	۳/۴۴۵۷	جاگاه و منزلت شغل
مثبت	-	۰/۰۸۱۷۷	۰/۰۳۵۶۲	-۰/۰۰۰	۵/۰۱۹	۳/۵۸۷	ساختار مالکیت کارگاه خویش‌فرمایی
مثبت	-	۰/۰۶۸۹۲	۰/۰۳۲۱۷	-۰/۰۰۰	۵/۴۲۸	۳/۵۰۵۴	ساعت کار فعلی
مثبت	-	۰/۰۷۰۳۱	۰/۰۳۵۱۲	-۰/۰۰۰	۵/۹۱۱	۳/۰۲۷۲	تأمین مالی از طریق مشارکت بین بافتند و کارفرما
مثبت	-	۰/۰۹۸۱۸	۰/۰۵۸۳۴	-۰/۰۰۰	۷/۷۵۱	۳/۷۷۸۲۶	دوره‌ی زمانی بافت یک فرش
مثبت	-	۰/۰۷۷۴	۰/۰۵۰۸۶	-۰/۰۰۰	۹/۵۳۵	۳/۶۴۱۳	ساختار مالکیت کارگاه تعاونی روستایی و شهری
مثبت	-	۰/۰۱۲۶۳۸	۰/۰۸۴۴۹	-۰/۰۰۰	۹/۹۳۲	۴/۰۵۴۳	ساختار مالکیت کارگاه مرکز
مثبت	-	۰/۰۱۰۹۱۵	۰/۰۷۵۶۳	-۰/۰۰۰	۱۰/۰۸۷۷	۳/۹۲۳۹	امنیت شغلی
مثبت	-	۰/۰۱۰۹۲۹	۰/۰۷۹۸۴	-۰/۰۰۰	۱۲/۶۷۴	۳/۹۴۵۷	تأمین مالی از طریق وام بانکی
مثبت	-	۰/۰۱۱۳۸۹	۰/۰۸۳۹۴	-۰/۰۰۰	۱۳/۰۳۲	۳/۹۸۹۱	میزان رضایت شغلی
مثبت	-	۰/۰۰۸۹۵	۰/۰۶۷۰۲	-۰/۰۰۰	۱۳/۷۳۱۶	۳/۷۷۸۲۶	ارائه‌ی تخفیف برای محصولات
مثبت	-	۰/۰۱۱۴۶	۰/۰۸۶۴۸	-۰/۰۰۰	۱۴/۱۰۹	۴/۰۰۵۴	نام و نشان تجاری فرش منطقه
مثبت	-	۰/۰۱۲۵۷	۰/۰۹۹۳۳	-۰/۰۰۰	۱۶/۸۴۸	۴/۱۲۵	سطح موجود انگیزه‌ی شغلی
مثبت	-	۰/۰۱۰۲۴۸	۰/۰۸۱۲۲	-۰/۰۰۰	۱۷/۰۴۵	۳/۹۱۸۵	شیوه‌ی دستمزد متری بافی
مثبت	-	۰/۰۱۲۸۰۲	۱/۰۲۴۲	-۰/۰۰۰	۱۷/۷۵۹	۴/۱۵۲۲	سطح آگاهی بافتند از سلیقه‌ی خریداران

ادامه‌ی جدول ۸- نتایج آزمون تی استیودنت تک نمونه‌ای بر روی متغیرهای درون سازمانی

نوع تاثیر	میزان اهمیت	فاصله اطمینان		سطح معناداری	تی	میانگین توصیفی	عنوان متغیر
		بالا	پایین				
ثبت	بالاتر از متوسط	۱/۴۰۹۶	۱/۱۳۳۹	۰/۰۰۰	۱۸/۲	۴/۲۷۱۷	نقش مادر یا همسر بودن همزمان با کار بافندگی
ثبت	بالاتر از متوسط	۱/۱۳۸۳	۰/۹۱۶	۰/۰۰۰	۱۸/۲۴۳	۴/۰۲۷۲	سطح روابط دوستانه‌ی بافندگی با مشتریان
ثبت	بالاتر از متوسط	۱/۳۰۶۲	۱/۰۵۲۵	۰/۰۰۰	۱۸/۳۵	۴/۱۷۹۳	ساختار مالکیت کارگاه غیرمتتمرکز
ثبت	بالاتر از متوسط	۱/۵۷۷۲	۱/۲۸۱۵	۰/۰۰۰	۱۹/۰۷۴	۴/۴۲۹۳	دوره‌ی بازگشت سرمایه در وضعیت فعلی
ثبت	بالاتر از متوسط	۱۲۷۳۶	۱/۰۴۱۶	۰/۰۰۰	۱۹/۶۸۶	۴/۱۵۷۶	میزان مهارت‌های مدیریتی کارفرما
ثبت	بالاتر از متوسط	۱/۲۹۲۷	۱/۰۶۶	۰/۰۰۰	۲۰/۵۲۳	۴/۱۷۹۳	نوع رابطه‌ی صمیمانه‌ی شما با همکاران و کارفرمایان
ثبت	بالاتر از متوسط	۱/۴۸۷	۱/۲۳۰۴	۰/۰۰۰	۲۰/۸۹۸	۴/۳۵۸۷	ویژگی‌های ظاهری فرش (مانند طرح، اندازه و رنگ فرش)
ثبت	بالاتر از متوسط	۱/۳۹۴۴	۱/۱۵۹۹	۰/۰۰۰	۲۱/۴۹۶	۴/۲۷۷۲	تنوع محصولات فرش منطقه برای سطوح درآمدی مختلف
ثبت	بالاتر از متوسط	۱/۴۵۶۱	۱/۲۹۰۹	۰/۰۰۰	۲۱/۹۳۸	۴/۴۱۸۵	تأثیر میزان نقدینگی فعلی در ادامه فعالیت بافندگی
ثبت	بالاتر از متوسط	۱/۵۴۳۳	۱/۲۹۳۷	۰/۰۰۰	۲۲/۴۲۱	۴/۴۱۸۵	تأمین مالی از طریق آورده‌ی شخصی
ثبت	بالاتر از متوسط	۱/۳۵۳۲	۱/۱۳۶	۰/۰۰۰	۲۲/۶۱۳	۴/۲۴۴۶	میزان اموزش‌های مستمر در ضمن کار
ثبت	بالاتر از متوسط	۱/۵۷۵۹	۱/۱۵۶۷	۰/۰۰۰	۲۲/۷۹۱	۴/۲۶۶۳	سیک مدیریتی کارفرما
ثبت	بالاتر از متوسط	۱/۵۳۶۴	۱/۳۲۲۲	۰/۰۰۰	۲۶/۳۵	۴/۴۲۹۳	میزان خلاقیت و نوادری
ثبت	بالاتر از متوسط	۱/۵۰۷۶	۱/۳۰۷۶	۰/۰۰۰	۲۷/۷۸۳	۴/۴۰۷۶	قدرتانی و تشکر از بافندگی
ثبت	بالاتر از متوسط	۱/۶۸۷۳	۱/۴۶۴۹	۰/۰۰۰	۲۷/۹۷۸	۴/۵۷۶۱	میزان بازدهی سرمایه‌گذاری
ثبت	بالاتر از متوسط	۱/۰۵۲۸	۱/۳۴۹۳	۰/۰۰۰	۲۸/۱۳۷	۴/۴۵۱۱	برخورداری از مرخصی زایمان
ثبت	بالاتر از متوسط	۱/۷۱۹۳	۱/۵۰۹	۰/۰۰۰	۳۰/۲۹۳	۴/۶۱۴۱	ابزار بافت (چاقو، کرکیت، قیچی)
ثبت	بالاتر از متوسط	۱/۶۱۴۲	۱/۴۲۹۳	۰/۰۰۰	۳۲/۴۸	۴/۵۲۱۷	بیمه‌ی شغلی
ثبت	بالاتر از متوسط	۱/۶۸	۱/۵۰۴۸	۰/۰۰۰	۳۵/۸۵۱	۴/۵۹۲۴	میزان احساس مسئولیت
ثبت	بالاتر از متوسط	۱/۸۸۶۱	۱/۷۰۰۹	۰/۰۰۰	۳۸/۲۱۸	۴/۷۹۳۵	نور و دمای محیط کارگاه
ثبت	بالاتر از متوسط	۱/۷۳۰۱	۱/۵۶۳۴	۰/۰۰۰	۳۸/۹۹۸	۴/۶۴۶۷	تبليغات فرش
ثبت	بالاتر از متوسط	۱/۷۶۲۷	۱/۰۹۶	۰/۰۰۰	۳۹/۷۵۶	۴/۶۷۹۳	میزان مهارت بافندگی
ثبت	بالاتر از متوسط	۱/۸۷۸۱	۱/۷۴۱۵	۰/۰۰۰	۵۲/۲۸۵	۴/۸۰۹۸	کیفیت مواد اولیه بافت

(نگارندگان)

پس از رنگرزی سنتی، و استفاده از رنگزاهای جوهری که بیماری‌های پوستی و تنفسی در بین بافندگان ایجاد نموده است را بیان نمود. از منظر بافندگان، تکنولوژی ابزاربافت به طور کلی به دلیل راحتی کار بافت و نیز تکراری نبودن بافت گره مناسب است و از نظر تولیدکنندگان ابزاربافت یعنی وسیله‌ای که به جای بافنده گره بزنده چون عامل انسانی کاملاً حذف نمی‌شود دارای تأثیر خشنی است.

● تجزیه و تحلیل بررسی تأثیر بعد محیط کلان (سؤال دوم تحقیق)

سؤال دوم تحقیق به بررسی تأثیر بعد (و عوامل و متغیرهای) محیط کلان بر حفظ و افزایش نیروی انسانی بافت فرش دست‌باف در شهرستان شیراز می‌پردازد. در جدول ۹ نتایج آزمون تی استویدنت تکنومنهای بر روی بعد محیط کلان و عوامل ۶ گانه‌ی آن آمده است.

نتایج جدول ۶ نشان می‌دهد به غیر از ۵ متغیر دستمزد روزمزدی، شیوه‌ی دستمزد (روزمزدی، درصدی از فروش)، آسانی یا سختی عملیات بافت و مشکلات جسمی متأثر از شغل که تأثیر منفی بر حفظ نیروی بافنده دارند سایر متغیرها تأثیر مثبت بر حفظ و توسعه‌ی نیروی بافندگان شهرستان شیراز دارند. متغیر تکنولوژی ابزاربافت از دید خبرگان نه دارای تأثیر مثبت و نه تأثیر منفی است.

در باب تأثیر شیوه‌ی دستمزد روزمزدی و درصدی، پرداخت دستمزد در این استان پیش از این به صورت مترمربع بوده امروزه نیز بافندگان علاقه‌مند به این شیوه‌ی پرداخت دستمزد هستند. مشکلات جسمی متأثر از شغل دارای تأثیر منفی است این امر را می‌توان به استفاده از دارهای افقی که همچنان در بین بافندگان رایج است و بی‌توجهی به مهندسی ابزارها که تغییر چندانی نموده است، آسیب‌های ناشی از شیوه‌ی نشستن و قوز درآوردن بافنده، مشکلات بینایی و نیز عدم شستشو و شستشوی نامناسب الیاف

جدول ۹- نتایج آزمون تی استویدنت تک نمونه‌ای بر روی بعد محیط کلان و عوامل آن

بعد و عوامل	میانگین توصیفی	تی	سطح معناداری	فاصله اطمینان		میزان اهمیت	نوع تأثیر
				بالا	پایین		
بعد محیط کلان	۲.۹۹۵۸	-۰.۱۴۶	۸۸۴	-۰.۷۰۸	۰.۵۲۴	متوسط	خشنی
عامل فرهنگی اجتماعی	۲.۴۵۶۵	-۱۲.۲۹۶	۰/۰۰۰	-۰.۷۳۰۷	-۰.۴۵۶۳	کمتر از متوسط	منفی
عامل قانونی	۳.۱۹۲۹	۳.۵۱۶	۰.۰۰۱	۰.۰۸۴۷	۰.۳۰۱۲	بالاتر از متوسط	مثبت
عامل سیاسی	۳.۱۱۰۱	۳.۵۷۹	۰/۰۰۰	۰.۰۴۹۴	۰.۱۷۰۷	بالاتر از متوسط	مثبت

(نگارندگان)

متغیرها برابر با عدد ۳ بوده و در نتیجه این بعد بر حفظ و افزایش نیروی بافنده فرش شهرستان شیراز تأثیر خشنی در مجموع به همراه دارد.

حال با توجه به بزرگ‌تر بودن سطح معناداری محاسبه شده برای بعد محیط کلان از آلفای تصمیم‌گیری ($\alpha=0.05$) می‌توان گفت برآورد این

گلچام

دوفصلنامه علمی
التجمن علمی
فرش ایران
۳۵ شماره
بهار و تابستان ۱۳۹۸

۸۵

قانونی و سیاسی) در مجموع بر حفظ و توسعهٔ نیروی بافت‌دهی شهرستان شیراز تأثیر مثبتی به همراه دارند. نتایج آزمون تی استیودنت تک نمونه‌ای بر متغیرهای محیط کلان در جدول ۱۰ آمده است.

حال اگر این بعد به عوامل شکسته شود، نتایج نشان می‌دهد که میانگین عوامل فرهنگی اجتماعی بر حفظ نیروی بافت‌دهی شیراز دارای تأثیر منفی است. این در حالی است که سایر عوامل محیط کلان (اقتصادی،

جدول ۱۰- نتایج آزمون تی استیودنت تک نمونه‌ای بر روی متغیرهای محیط کلان

نوع تاثیر	میزان اهمیت	فاصله اطمینان		سطح معناداری	t	میانگین توصیفی	عنوان متغیر
		بالا	پایین				
منفی	کمتر از متوسط	-۱.۵۹۷۸	-۱.۸۱۵۲	۰/۰۰۰	-۳۰.۹۸۳	۱.۲۹۳۵	تحريم‌های بین‌المللی
منفی	کمتر از متوسط	-۱.۳۰۶۵	-۱.۰۸۴۸	۰/۰۰۰	-۲۰.۵	۱.۰۵۴۳	آداب و رسوم فرهنگ شهری
منفی	کمتر از متوسط	-۱.۲۸۱۳	-۱.۰۰۵۷	۰/۰۰۰	-۲۰.۴۰۱	۱.۰۸۱۵	مهاجرت از روستا به شهر
منفی	کمتر از متوسط	-۱.۱۱۷	-۱.۴۲۸۲	۰/۰۰۰	-۱۷.۳۸۴	۱.۷۱۷۴	تمایل نسل جدید به شغل بافت‌دهی
منفی	کمتر از متوسط	-۱.۰۹۱۹	-۱.۳۸۶۴	۰/۰۰۰	-۱۶.۶۰۶	۱.۷۶۰۹	سیاست تعامل دولت با کشورهای خارجی
منفی	کمتر از متوسط	-۰.۸۶۲۴	-۱.۱۷۰۲	۰/۰۰۰	-۱۳.۰۲۷	۱.۹۸۳۷	اسکان عشاير
منفی	کمتر از متوسط	-۰.۵۴۷۸	-۰.۸۹۷۸	۰/۰۰۰	-۸.۱۵	۲.۲۷۷۲	آداب و رسوم فرهنگ روستایی
منفی	کمتر از متوسط	-۰.۶۲۸۹	-۱.۰۰۵۹	۰/۰۰۰	-۷.۷۸۳	۲.۱۵۷۶	نرخ تورم
منفی	کمتر از متوسط	-۰.۳۲۴۶	-۰.۶۷۵۴	۰/۰۰۰	-۵.۶۲۶	۲.۰	آداب و رسوم فرهنگ عشايری
خشی	متوسط	۰.۰۸۶۴	۰.۲۳۷	۰.۲۳۷	-۱.۱۸۷	۲.۸۶۹۶	نرخ ارز
ثبت	بالاتر از متوسط	۰.۶۸۵	۰.۲۹۳۲	۰/۰۰۰	۴.۹۲۶	۳.۴۸۹۱	بهره‌ی بانکی (جهت اعطای تسهیلات بانکی)
ثبت	بالاتر از متوسط	۰.۷۸۹۲	۰.۴۲۸۲	۰/۰۰۰	۶.۶۵۳	۳.۶۰۸۷	میزان دسترسی عموم بافت‌دهان به تسهیلات بانکی
ثبت	بالاتر از متوسط	۱.۰۱۹۱	۰.۷۰۹۲	۰/۰۰۰	۱۱.۰۰۵	۳.۸۶۴۱	وجود دوره‌های آموزشی مرتب‌باقی با فرش در مراکز آموزشی (دیبرستان، کار و دانش، مراکز فنی حرفه‌ای و مراکز آموزش عالی)
ثبت	بالاتر از متوسط	۰.۹۶۶۹	۰.۶۷۴۴	۰/۰۰۰	۱۱.۰۶۹	۳.۸۲۰۷	معافیت‌های مالیاتی
ثبت	بالاتر از متوسط	۱.۳۱۶۷	۱.۰۳۱۱	۰/۰۰۰	۱۶.۲۱۷	۴.۱۷۳۹	میزان ترویج فرهنگ بافت‌دهی در سطح منطقه
ثبت	بالاتر از متوسط	۱.۸۲۲۴	۱.۶۱۲۴	۰/۰۰۰	۳۲.۲۸۱	۴.۷۱۷۴	حمایت دولت از صنعت فرش
ثبت	بالاتر از متوسط	۱.۰۶۲۷	۱.۳۸۳	۰/۰۰۰	۳۲.۳۳۴	۴.۴۷۲۸	پوشش تأمین اجتماعی از طرف دولت
ثبت	بالاتر از متوسط	۱.۷۵۰۹	۱.۵۸۶	۰/۰۰۰	۳۹.۹۳۵	۴.۶۶۸۵	حمایت‌های دولت برای توسعهٔ تعاونی زنان

(نگارندگان)

سوال سوم تحقیق به بررسی تأثیر بعد (و عوامل و متغیرهای) محیط صنعت بر حفظ و افزایش نیروی انسانی بافت فرش دستباف در شهرستان شیراز می‌پردازد. در جدول ۱۱ نتایج آزمون تی استیودنت تک نمونه‌ای بر بعد محیط صنعت و عوامل ۶ گانه‌ی آن آمده است.

نتایج جدول ۱۰ حاکی از آن است که یازده متغیر از متغیرهای محیط کلاهی دارای تأثیر منفی و یک متغیر تأثیر خشی و بقیه از تأثیر مثبت بر حفظ و توسعه‌ی نیروی بافندگی شهرستان شیراز برخوردارند.

● تجزیه و تحلیل بررسی تأثیر بعد محیط صنعت (سؤال سوم تحقیق)

جدول ۱۱- نتایج آزمون تی استیودنت تک نمونه‌ای بر روی بعد محیط صنعت و عوامل آن

عنوان متغیر	میانگین توصیفی	تی	معناداری سطح	فاصله اطمینان		میزان اهمیت	نوع تأثیر
				بالا	پایین		
عامل کالاهای جانشین	۲.۳۸۴۱	-۱۳.۷۰۹	۰/۰۰۰	-۰.۵۲۷۳	-۰.۷۰۴۶	کمتر از متوسط	منفی
عامل رقبا	۲.۸۳۱۵	-۲.۰۱۳	۰/۰۰۰	-۰.۰۰۳۴	-۰.۳۳۳۶	کمتر از متوسط	منفی
عامل کانالهای توزیع	۳.۸۶۵۹	۱۷.۸۱۲	۰/۰۰۰	۰.۹۶۱۹	۰.۷۷	بالاتر از متوسط	ثبت
عامل شرکا و اتحادیه‌ها	۴.۱۵۷۶	۱۸.۸۹۲	۰/۰۰۰	۱.۲۷۸۵	۱.۰۳۶۷	بالاتر از متوسط	ثبت
عامل مشتریان	۴.۵۱۷۴	۵۰.۵۴۷	۰/۰۰۰	۱.۰۵۷۶۶	۱.۴۵۸۲	بالاتر از متوسط	ثبت
عامل تأمین کنندگان	۴.۸۵۸۷	۶۴.۰۸۴	۰/۰۰۰	۱.۹۱۰۹	۱.۸۰۱۵	بالاتر از متوسط	ثبت

(نگارندگان

جانشین و رقبا) از آلفای تصمیم‌گیری ($\alpha=0/05$) و مثبت بودن مقدار تی (و یا مثبت بودن حد بالا و پایین فاصله‌ی اطمینان) برآورد این متغیرها بالاتر از عدد ۳ بوده و یعنی این عوامل تأثیر مشتبه‌ی بر حفظ و افزایش نیروی بافندگی فرش شهرستان شیراز به همراه دارد. اما عامل کالاهای جانشین بر حفظ و افزایش نیروی بافندگی فرش شهرستان شیراز تأثیر منفی به همراه دارد. نتایج آزمون تی استیودنت تک نمونه‌ای بر روی متغیرهای محیط صنعت در جدول ۱۲ آمده است.

با توجه به کوچک‌تر بودن سطح معناداری محاسبه شده برای بعد محیط صنعت از آلفای تصمیم‌گیری ($\alpha=0/05$) و مثبت بودن مقدار تی و (یا مثبت بودن حد بالا و پایین فاصله‌ی اطمینان) برآورد می‌شود این متغیر بالاتر از عدد ۳ بوده و در نتیجه این بعد تأثیر مشتبه‌ی بر حفظ و افزایش نیروی بافندگی فرش شهرستان شیراز دارد. همچنین با توجه به کوچک‌تر بودن سطح معناداری محاسبه شده برای تمامی عوامل (غیر از عامل کالاهای

گلچام

دوفصلنامه علمی
التجمن علمی
فرش ایران
۳۵ شماره
بهار و تابستان ۱۳۹۸

۸۷

جدول ۱۲- نتایج آزمون تی استیو دنت تک نمونه‌ای بر روی متغیرهای محیط صنعت

عنوان متغیر	میانگین توصیفی	تی	سطح معناداری	فاصله اطمینان		میزان اهمیت	نوع تاثیر
				بالا	پایین		
قیمت کالای جانشین	۱.۰۵۴۳	-۲۰.۱۲۷	۰/۰۰۰	-۱.۳۳۲۱	-۱.۰۰۹۲	منفی	کمتر از متوسط
تمایل مشتری به کالای جانشین (فرش ماشینی و موکت، پارکت)	۱.۸۳۱۵	-۱۸.۰۰۷	۰/۰۰۰	-۱.۰۴۰۵	-۱.۲۹۶۵	منفی	کمتر از متوسط
قیمت رقبای خارجی در بازار ملی	۲.۸۳۱۵	-۲۰.۰۱۳	۰.۰۴۶	-۰.۰۰۳۴	-۰.۳۳۳۶	منفی	کمتر از متوسط
حضور واسطه‌های فرش	۲.۷۹۳۵	-۱.۸۹۴	۰/۰۰۰	۰.۰۰۸۶	-۰.۴۲۱۶	خشنی	متوسط
تعداد رقبای خارجی در بازار بین‌المللی	۳.۰۰۵۴	۰.۰۷۴	۰.۹۴۱	۰.۱۵۰۱	-۰.۱۳۹۲	خشنی	متوسط
تعداد رقبای داخلی در بازار بین‌المللی	۳.۲۳۰۹	۴.۴۰۵	۰/۰۰۰	۰.۳۷۶۴	۰.۱۴۵۳	ثبت	بالاتر از متوسط
قیمت رقبای داخلی در بازار ملی	۳.۳۵۳۳	۰.۱۸۹	۰/۰۰۰	۰.۴۸۷۶	۰.۲۱۹	ثبت	بالاتر از متوسط
کیفیت محصولات رقبا داخلی در داخل	۳.۵۲۱۷	۷.۸۱۹	۰/۰۰۰	۰.۶۵۳۴	۰.۳۹۰۱	ثبت	بالاتر از متوسط
کیفیت کالای جانشین	۳.۷۶۳	۹.۰۵۳	۰/۰۰۰	۰.۹۲۹۷	۰.۶۰۲۹	ثبت	بالاتر از متوسط
کیفیت محصولات رقبای خارجی	۳.۹۰۷۶	۱۲.۱۰۱	۰/۰۰۰	۱.۰۰۵۶	۰.۷۵۹۶	ثبت	بالاتر از متوسط
سهم فعلی بازار فرش شیراز	۳.۸۴۷۸	۱۳.۴۵۳	۰/۰۰۰	۰.۹۷۲۲	۰.۷۲۳۵	ثبت	بالاتر از متوسط
مدخله و حمایت صنف و اتحادیه‌های تجاری	۴.۱۵۷۶	۱۸.۸۹۲	۰/۰۰۰	۱.۲۷۸۵	۱.۰۳۶۷	ثبت	بالاتر از متوسط
تقاضای مشتریان داخلی	۴.۳۴۲۴	۲۰.۲۱۶	۰/۰۰۰	۱.۴۴۷۴	۱.۲۳۷۴	ثبت	بالاتر از متوسط
تعامل موجود بین عرضه‌کنندگان و یافندگان	۴.۳۷۵	۲۸.۳۶۵	۰/۰۰۰	۱.۴۷۰۶	۱.۲۷۹۴	ثبت	بالاتر از متوسط
ایجاد نمایشگاه‌ها	۴.۴۲۹۳	۲۹.۸۷۴	۰/۰۰۰	۱.۵۲۳۷	۱.۳۳۴۹	ثبت	بالاتر از متوسط
افزایش قیمت فرش دست‌باف	۴.۷۹۸۹	۳۹.۰۵۷۹	۰/۰۰۰	۱.۸۸۸۶	۱.۷۰۹۲	ثبت	بالاتر از متوسط
تقاضای مشتریان خارجی	۴.۷۸۸	۴۷.۹۹۵	۰/۰۰۰	۱.۸۶۱۵	۱.۷۱۴۵	ثبت	بالاتر از متوسط
میزان صادرات فرش منطقه	۴.۸۰۹۸	۴۹.۸۷۱	۰/۰۰۰	۱.۸۸۱۴	۱.۷۳۸۲	ثبت	بالاتر از متوسط
امکان دسترسی به مواد اولیه طبیعی و فاقد الودگی زیست محیطی	۴.۸۵۸۷	۶۴.۰۸۴	۰/۰۰۰	۱.۹۱۵۹	۱.۸۰۱۵	ثبت	بالاتر از متوسط

(نگارندگان)

● اولویت‌بندی ابعاد، عوامل و متغیرهای اثرگذار (سئوال چهارم تحقیق)

در پاسخ به سئوال چهارم تحقیق و بررسی اولویت‌بندی ابعاد، عوامل و متغیرهای مؤثر بر حفظ و افزایش

نتایج جدول ۱۲ حاکی از آن است که سه متغیر از متغیرهای محیط صنعت دارای تأثیر منفی و دو متغیر تأثیر خشنی و بقیه از تأثیر مثبت بر حفظ و توسعه‌ی نیروی یافندگان شهرستان شیراز برخوردارند.

صفر آماری مبنی بر عدم تفاوت رتبه‌های ابعاد با احتمال ۹۵ درصد رد می‌شود. حال بر اساس میانگین رتبه‌ها می‌توان اقدام به اولویت‌بندی ابعاد نمود. نتایج بیانگر آن است که بعد درون سازمانی با میانگین ۳.۸۱ در رتبه اول و بعد محیط صنعت با میانگین ۳.۷ در رتبه دوم و بعد محیط کلان با میانگین ۲.۹۹ در رتبه سوم قرار داد. این نشان می‌دهد که عوامل درون سازمانی به طور کلی تأثیر بیشتری را بر حفظ و توسعه‌ی نیروی انسانی بافت‌های شهرستان شیراز به خود اختصاص می‌دهد (نتایج کلی آزمون تی استیویدنت تک نمونه‌ای در ستون آخر برای تبیین بهتر آمده است).

نیروی بافت‌های در شهرستان شیراز از آزمون فریدمن استفاده شد. آزمون فریدمن تفاوت میان میانگین‌ها را آزمون می‌کند. در صورتی که نتیجه آزمون تفاوت را اثبات کرد بر اساس میانگین رتبه‌ها می‌توان به نوعی به اولویت‌بندی متغیرها اقدام کرد. این آزمون در مورد هر یک از ابعاد، عوامل و متغیرهای تحقیق به تفکیک اجرا شد.

نتایج این آزمون بر روی ابعاد در جدول ۱۱ آمده است. همانطور که مشخص است، سطح معناداری مجدور کای دو محاسبه شده برابر با (۰.۰۰۰) کوچکتر از آلفای تصمیم‌گیری ($\alpha = 0/05$) است، بنابراین فرض

جدول ۱۳- نتایج آزمون فریدمن بر روی ابعاد تحقیق

تاثیر	رتبه	میانگین توصیفی	ابعاد
ثبت	۱	۳/۸۱۸۴	بعد درون سازمانی
خنثی	۳	۲/۹۹۵۸	بعد محیط کلان
ثبت	۲	۳/۷۶۹۲	بعد محیط صنعت یا خرد
۲۵۴/۳۵۹			آماره کای اسکوثر
۰/۰۰۰			سطح معناداری

(نگارندگان)

حفظ و توسعه‌ی بافت‌های شهرستان شیراز قرار دارند. عوامل بازاریابی، انسانی و اتحادیه و شرکاء در اولویت بعدی قرار دارند. سه عامل (کالاهای جانشین، فرهنگی اجتماعی و رقبا) در پایین‌ترین اولویت قرار دارند و به دیگر سخن تأثیر منفی بیشتری بر حفظ و توسعه نیروی بافت‌های شهرستان شیراز دارند (نتایج کلی آزمون تی استیویدنت تک نمونه‌ای در ستون آخر برای تبیین بهتر آمده است).

نتایج آزمون فریدمن بر روی عوامل در جدول ۱۳ آمده است. سطح معناداری مجدور کای دو محاسبه شده برابر با (۰.۰۰۰) کوچکتر از آلفای تصمیم‌گیری ($\alpha = 0/05$) است، پس فرض صفر آماری مبنی بر عدم تفاوت رتبه‌های عوامل با احتمال ۹۵ درصد رد می‌شود. بر اساس میانگین رتبه‌ها می‌توان اقدام به اولویت‌بندی عوامل نمود که نتایج نشان می‌دهد عامل تأمین‌کنندگان و عامل مشتریاندر اولویت‌های اول، بر

جدول ۱۴- نتایج آزمون فریدمن بر روی عوامل تحقیق به ترتیب رتبه

عوامل	میانگین توصیفی	میانگین رتبه	رتبه	تاشر
تأمین کنندگان	۴/۸۵۸۷	۱۴/۹۹	۱	ثبت
مشتریان	۴/۵۱۷۴	۱۳/۳۲	۲	ثبت
بازاریابی	۴/۲۴۸۸	۱۱/۹۴	۳	ثبت
انسانی	۴/۱۹۹۰	۱۱/۸۱	۴	ثبت
شرکا و اتحادیه‌ها	۴/۱۵۷۶	۱۱/۱۵	۵	ثبت
مدیریتی	۳/۹۸۱۰	۱۰/۳۹	۶	ثبت
کانال‌های توزیع	۳/۸۶۵۹	۹/۴۸	۷	ثبت
مالی	۳/۸۳۸۵	۹/۴۲	۸	ثبت
محیط فیزیکی	۳/۴۵۶۵	۷/۶۵	۹	ثبت
تولید	۳/۱۸۶۶	۷/۶۶	۱۰	ثبت
اقتصادی	۳/۲۲۳۷	۶/۴۷	۱۱	ثبت
قانونی	۳/۱۹۲۹	۶/۲۵	۱۲	ثبت
سیاسی	۳/۱۱۰۱	۵/۵۲	۱۳	ثبت
رقیا	۳/۸۳۱۵	۵/۱۹	۱۴	منفی
فرهنگی اجتماعی	۲/۴۵۶۵	۲/۹۹	۱۵	منفی
کالاهای جانشین	۲/۳۸۴۱	۲/۷۷	۱۶	منفی
آماره کای اسکوئر	۱۶۲۱/۲۶۶			
سطح معناداری	۰/۰۰۰			

(نگارندگان)

نیروی بافتده‌ی شهرستان شیراز برخوردارند.

از سویی دیگر متغیرهای اسکان عشاپر، مشکلات جسمی متأثر از شغل، سیاست تعامل دولت با کشورهای خارجی، تمایل مشتری به کالای جانشین (فرش ماشینی و موکت، پارکت)، تمایل نسل جدید به شغل بافتده‌ی، مهاجرت از روستا به شهر، آداب و رسوم فرهنگ شهری، قیمت کالای جانشین، و تحریم‌های بین‌المللی از کمترین اولویت یا تأثیر منفی بر حفظ و توسعه‌ی نیروی بافتده‌ی شهرستان شیراز برخوردارند (نتایج کلی آزمون تی استیودنت تک نمونه‌ای در ستون آخر برای تبیین بهتر آمده است).

نتایج آزمون فریدمن متغیرها در جدول ۱۴ نشان می‌دهد، سطح معناداری محدود کای دو محاسبه شده برابر با (0.000) کوچک‌تر از (α) تصمیم‌گیری (0.05) است، بنابراین فرض صفر آماری مبنی بر عدم تفاوت رتبه‌های متغیرها با احتمال 95 درصد رد می‌شود. حال بر اساس میانگین رتبه‌ها می‌توان اقدام به اولویت‌بندی متغیرها نمود. نتایج حاکی است، متغیرهای امکان دسترسی به مواد اولیه طبیعی و فاقد آلودگی زیست محیطی، افزایش قیمت فرش دست‌باف، میزان صادرات فرش منطقه، کیفیت مواد اولیه بافت برای توسعه‌ی تعاونی زنان از جمله متغیرهایی اند که از بیشترین اولویت یا تأثیر مثبت بر حفظ و توسعه‌ی

جدول ۱۵- نتایج آزمون فریدمن بر روی متغیرهای تحقیق به ترتیب رتبه

متغیر	میانگین توصیفی	میانگین رتبه	رتبه	تأثیر
امکان دسترسی به مواد اولیه طبیعی و فاقد الودگی زیست محیطی	۴/۸۶	۶۴/۸۴	۱	ثبت
افزایش قیمت فرش دستباف	۴/۸۰	۶۳/۹۶	۲	ثبت
میزان صادرات فرش منطقه	۴/۸۱	۶۳/۸۸	۳	ثبت
کیفیت مواد اولیه بافت	۴/۸۱	۶۳/۵۶	۴	ثبت
نور و دمای محیط کارگاه	۴/۷۹	۶۳/۵۶	۵	ثبت
تفاضای مشتریان خارجی	۴/۷۹	۶۳/۱۶	۶	ثبت
حمایت دولت از صنعت فرش	۴/۷۲	۶۱/۸۱	۷	ثبت
میزان مهارت بافندگی	۴/۶۸	۶۰/۴۹	۸	ثبت
حمایتهای دولت برای توسعهٔ تعاونی زنان	۴/۶۷	۶۰/۴۰	۹	ثبت
ابزار بافت (چاقو، کرکیت، قیچی)	۴/۶۲	۵۹/۶۱	۱۰	ثبت
تبلیغات فرش	۴/۶۴	۵۹.۰۰	۱۱	ثبت
میزان احساس مسئولیت	۴.۰۹	۵۸.۴۷	۱۲	ثبت
میزان بازدهی سرمایه‌گذاری	۴.۰۷	۵۸.۲۸	۱۳	ثبت
بیمه شغلی	۴.۰۲	۵۸.۲۸	۱۴	ثبت
دوره‌ی بازگشت سرمایه در وضعیت فعلی	۴.۰۳	۵۶.۴۰	۱۵	ثبت
پوشش تأمین اجتماعی از طرف دولت	۴.۰۹	۵۶.۱۲	۱۶	ثبت
برخورداری از مرخصی زایمان	۴.۰۵	۵۵.۰۶	۱۷	ثبت
تأمین مالی از طریق آورده‌ی شخصی	۴.۰۲	۵۵.۰۳	۱۸	ثبت
میزان خلاقیت و نواوری	۴.۰۳	۵۴.۸۹	۱۹	ثبت
تأثیر میزان نقدینگی فعلی در ادامه فعالیت بافندگی	۴.۰۲	۵۴.۸۷	۲۰	ثبت
ایجاد نمایشگاهها	۴.۰۳	۵۴.۷۴	۲۱	ثبت
ویژگی‌های ظاهری فرش (مانند طرح، اندازه و رنگ فرش)	۴.۰۶	۵۳.۸۷	۲۲	ثبت
قدرتانی و تشکر از بافنده	۴.۰۰	۵۳.۸۶	۲۳	ثبت
تعامل موجود بین عرضه‌کنندگان و بافندگان	۴.۰۷	۵۳.۴۶	۲۴	ثبت
تفاضای مشتریان داخلی	۴.۰۴	۵۲.۰۴	۲۵	ثبت
نقش مادر یا همسر بودن همزنان با کار بافندگی	۴.۰۷	۵۲.۱۶	۲۶	ثبت
تنوع محصولات فرش منطقه برای سطوح درآمدی متفاوت	۴.۰۷	۵۱.۶۳	۲۷	ثبت
سبک مدیریتی کارفرما	۴.۰۶	۵۱.۱۱	۲۸	ثبت
میزان اموزش‌های مستمر در ضمن کار	۴.۰۴	۵۰.۴۶	۲۹	ثبت

ادامه‌ی جدول ۱۵- نتایج آزمون فریدمن بر روی متغیرهای تحقیق به ترتیب رتبه

متغیر	میانگین توصیفی	میانگین رتبه	رتبه	تأثیر
ساختار مالکیت کارگاه متمرکز	۴.۰۵	۵۰.۴۶	۳۰	ثبت
میزان ترویج فرهنگ بافتگی در سطح منطقه	۴.۱۹	۴۹.۸۳	۳۱	ثبت
نوع رابطه صمیمانه شما با همکاران و کارفرمایان	۴.۱۷	۴۹.۲۲	۳۲	ثبت
ساختار مالکیت کارگاه غیرمتمرکز	۴.۱۸	۴۹.۲۲	۳۳	ثبت
مداخله و حمایت صنف و اتحادیه‌های تجاری	۴.۱۶	۴۹.۱۵	۳۴	ثبت
میزان مهارت‌های مدیریتی کارفرما	۴.۱۵	۴۸.۹۱	۳۵	ثبت
سطح موجود انگیزه‌ی شغلی	۴.۱۳	۴۸.۷۹	۳۶	ثبت
سطح آگاهی بافتگه از سلیقه‌ی خریداران	۴.۱۵	۴۸.۵۵	۳۷	ثبت
میزان رضایت شغلی	۳.۹۸	۴۶.۶۸	۳۸	ثبت
نام و نشان تجاری فرش منطقه	۴.۰۱	۴۶.۱۵	۳۹	ثبت
سطح روابط دوستانه بافتگه با مشتریان	۴.۰۳	۴۵.۶۷	۴۰	ثبت
امنیت شغلی	۳.۹۲	۴۵.۶۴	۴۱	ثبت
تأمین مالی از طریق وام بانکی	۳.۹۵	۴۵.۵۶	۴۲	ثبت
کیفیت محصولات رقبای خارجی	۳.۹۱	۴۴.۶۵	۴۳	ثبت
دوره‌ی زمانی بافت یک فرش	۳.۷۸	۴۴.۶۳	۴۴	ثبت
وجود دوره‌های اموزشی مرتبط با فرش در مراکز آموزشی (دبیرستان کار و دانش، مراکز فنی حرفه‌ای و مراکز آموزش عالی)	۳.۸۸	۴۴.۴۸	۴۵	ثبت
شیوه‌ی دستمزد متری بافی	۳.۹۲	۴۳.۷۰	۴۶	ثبت
معافیت‌های مالیاتی	۳.۸۴	۴۳.۱۲	۴۷	ثبت
ساختار مالکیت کارگاه خویش فرمایی	۳.۵۸	۴۲.۵۸	۴۸	ثبت
سهم فعلی بازار فرش شیراز	۳.۸۵	۴۲.۰۶	۴۹	ثبت
کیفیت کالای جانشین	۳.۷۶	۴۱.۹۳	۵۰	ثبت
ارائه‌ی تخفیف برای محصولات	۳.۷۸	۴۰.۰۶	۵۱	ثبت
میزان دسترسی عموم بافتگان به تسهیلات بانکی	۳.۷۰	۴۰.۲۵	۵۲	ثبت
بهره‌ی بانکی (جهت اعطای تسهیلات بانکی)	۳.۶۸	۳۹.۳۳	۵۳	ثبت
ساختار مالکیت کارگاه تعاقنی روستایی و شهری	۳.۶۴	۳۸.۷۱	۵۴	ثبت
ساعت کار فعلی	۳.۵۰	۳۸.۴۷	۵۵	ثبت
جایگاه و منزلت شغل	۳.۴۴	۳۸.۳۸	۵۶	ثبت

گلچام
دوفصلنامه علمی
التجمن علمی
فرش ایران
شماره ۲۵
بهار و تابستان ۱۳۹۸

ادامه‌ی جدول ۱۵- نتایج آزمون فریدمن بر روی متغیرهای تحقیق به ترتیب رتبه

متغیر	میانگین توصیفی	میانگین رتبه	رتبه	تاثیر
تأمین مالی از طریق مشارکت بین بافتده و کارفرما	۳.۰۲	۳۷.۹۶	۵۷	ثبت
کیفیت محصولات رقبا داخلی در داخل	۳.۰۲	۳۶.۵۵	۵۸	ثبت
ظهور تکنولوژی ابزار بافت (ماشینی که به جای بافتده گره بزند)	۳.۰۴	۳۴.۰۲	۵۹	خشتشی
قیمت رقبای داخلی در بازار ملی	۳.۳۶	۳۳.۶۷	۶۰	ثبت
تعداد رقبای داخلی در بازار بین‌المللی	۳.۲۶	۳۱.۱۹	۶۱	ثبت
نرخ ارز	۲.۸۶	۲۹.۸۳	۶۲	خشتشی
تعداد رقبای خارجی در بازار بین‌المللی	۳.۰۱	۲۸.۶۳	۶۳	خشتشی
حضور واسطه‌های فرش	۲.۷۹	۲۸.۰۲	۶۴	خشتشی
حذف یارانه‌ی انرژی	۲.۷۴	۲۶.۹۳	۶۵	منفی
شیوه‌ی دستمزد روزمزدی	۲.۷۷	۲۶.۷۰	۶۶	منفی
قیمت رقبای خارجی در بازار ملی	۲.۸۴	۲۶.۴۸	۶۷	منفی
آسانی یا سختی عملیات بافت	۲.۷۴	۲۵.۹۱	۶۸	منفی
استقرار دار افقی	۲.۶۰	۲۴.۹۱	۶۹	منفی
شیوه‌ی دستمزد در صدای از فروش	۲.۵۲	۲۳.۷۹	۷۰	منفی
مالیات گمرکی بر صادرات فرش	۲.۰۵	۲۳.۶۹	۷۱	منفی
آداب و رسوم فرهنگ عشاپیری	۲.۵۰	۲۲/۰۷	۷۲	منفی
نرخ تورم	۲.۱۴	۲۰/۷۳	۷۳	منفی
آداب و رسوم فرهنگ روستایی	۲.۲۸	۱۹/۶۵	۷۴	منفی
اسکان عشاپیر	۱.۹۹	۱۵/۹۲	۷۵	منفی
مشکلات جسمی متأثر از شغل	۱.۸۴	۱۴/۱۱	۷۶	منفی
سیاست تعامل دولت با کشورهای خارجی	۱.۷۶	۱۳/۸۶	۷۷	منفی
تمایل مشتری به کالای جانشین (فرش ماشینی و موکت،	۱.۸۴	۱۳/۷۹	۷۸	منفی
تمایل نسل جدید به شغل بافتندگی	۱.۷۰	۱۳/۱۱	۷۹	منفی
مهاجرت از روستا به شهر	۱.۰۶	۱۱/۳۷	۸۰	منفی
آداب و رسوم فرهنگ شهری	۱.۰۶	۱۱/۱۶	۸۱	منفی
قیمت کالای جانشین	۱.۰۶	۱۰/۸۳	۸۲	منفی
تحريم های بین‌المللی	۱/۳۰	۸/۸۸	۸۳	منفی
آماره کای اسکوئر	۶۹۹۱.۱۵۰			
سطح معناداری	.۰۰۰			

(نگارندگان)

نتیجه‌گیری

توجه به فرصت اشتغال نیروی انسانی بافندگی فرش دست‌باف در شهرستان شیراز و جایگاه فرش فارس به عنوان یکی از استان‌های مهم تولید فرش دست‌باف زمینه‌ای برای روتق و حفظ بافندگان در حرفه فرش‌بافی و فراهم نمودن بستر لازم برای تمایل نیروی جوان است. بر این اساس تجزیه و تحلیل داده‌های تحقیق نتایج زیر به دست آمد:

- در سطح ابعاد: به طور کلی ابعاد محیط صنعت و درون سازمانی بر حفظ و نگهداشت نیروی انسانی بافت در شهرستان شیراز تأثیر مثبت داشته، اما بعد محیط کلان تأثیر خشی داشته است.

- در سطح عوامل: از مجموع ۱۶ عامل، ۳ عامل حفظ و نگهداشت نیروی انسانی بافت در شهرستان شیراز تأثیر منفی و بقیه تأثیر مثبت داشته‌اند. عامل تأمین کنندگان، عامل مشتریان، عامل بازاریابی، عامل انسانی، و عامل شرکا و اتحادیه‌ها بیشترین تأثیر مثبت را به همراه داشته؛ در حالی که عواملی همچون عامل کالاهای جانشین، عامل فرهنگی اجتماعی، و عامل رقبا منفی ترین تأثیرها را به همراه داشته‌اند.

- در سطح متغیرها: از مجموع ۸۳ متغیر، ۶۰ متغیر تأثیر مثبت، ۴ متغیر تدییر خشی و ۱۹ متغیر تأثیر منفی داشته‌اند. متغیرهایی که بیشترین تأثیر مثبت را بر حفظ و نگهداشت نیروی بافت شهرستان شیراز داشته‌اند عبارتند از: امکان دسترسی به مواد اولیه طبیعی و فاقد الودگی زیستمحیطی، افزایش قیمت فرش دست‌باف، میزان صادرات فرش منطقه، کیفیت مواد اولیه بافت، نور و دمای محیط کارگاه، تقاضای مشتریان خارجی، حمایت دولت از صنعت فرش، میزان مهارت بافندگی، حمایت های دولت برای توسعه تعاوی زنان. متغیرهایی که بیشترین تأثیر منفی را بر حفظ و نگهداشت نیروی بافت شهرستان شیراز داشته‌اند عبارتند از: تحریم‌های بین‌المللی، یمت کالای جانشین، آداب و رسوم فرهنگ شهری، مهاجرت از

روستا به شهر، تمایل نسل جدید به شغل بافندگی، تمایل مشتری به کالای جانشین (فرش ماشینی و موکت، پارکت)، سیاست تعامل دولت با کشورهای خارجی، مشکلات جسمی متأثر از شغل، اسکان عشایر، آداب و رسوم فرهنگ روستایی

- در مجموع می‌توان گفت از این ۱۹ متغیر منفی، ۱۱ متغیر مربوط به عوامل محیط کلان، ۳ متغیر مربوط به محیط صنعت و ۵ متغیر مربوط به بعد درون سازمانی است. بنابراین می‌توان گفت این عوامل محیط کلان هستند که بیشترین تأثیر منفی را بر رکود یا رونق صنعت فرش و بالطبع افزایش یا کاهش نیروی بافندگی در شهرستان شیراز دارند.

- با توجه به نتایج پژوهش می‌توان پیشنهادهای اجرایی زیر را ارائه نمود:

تغییر در استفاده از شیوه‌ی مدیریت مشارکتی، میزان مدیریت کارفرما با در نظر داشتن (همکاری تیمی، توان تصمیم‌گیری)، رعایت استاندارد کار و ابزار در تأمین سلامت بافندگان، آموزش‌های کوتاه مدت بافندگان در جهت توسعه و تغییر مهارت‌ها و نیازمنجی تولیدات در تناسب با بازار بر اساس روش خوش‌فرمایی تولید، بررسی نیازمندی‌های شغلی در بهبود مدیریت نیروی انسانی، تولید بهینه‌ی ابزار بافت (چاقو، کرکیت، قیچی)، امکان دسترسی به مواد اولیه طبیعی و فاقد الودگی زیستمحیطی، اهمیت دادن به تبلیغات فرش دست‌باف از منظر فرهنگی و اقتصادی و تقدیر از پیشکسوتان این حرفه، فراهم نمودن بستر فرهنگی لازم با تأکید بر توان روستاهای بافندگان فرش با توجه به قابلیت‌ها و استعدادهای بومی هر بخش برای مدیریت بهینه و شناخت ارزش‌های اصیل مناطق، ساماندهی اقتصادی در حمایت از تولیدات متمرکر، نیازمنجی بازار با امکان فروش با توجه به تخفیف و فروش اقساطی و نیز تنظیم درآمد با فروش در طبقات

■ فهرست منابع

- پرس، جان، ریچارد کنت راینسون. (۱۳۷۶). برنامه‌ریزی و مدیریت استراتژیک (ترجمه‌ی سهرا بخلیلی‌شورینی). تهران: یادواره کتاب.
- جزئی، نسرین. (۱۳۸۱). ارزش کار خانگی زن (چاپ اول). تهران: سوره‌ی مهر.
- ردمان، تام، آدریان دینکینسون. (۱۳۸۸). مدیریت منابع انسانی پیشرفتی (ترجمه‌ی میرعلی سید نقوی و امیرختایی). تهران: مهکامه.
- ژوله، تورج. (۱۳۹۰). پژوهشی در فرش ایران (چاپ دوم). تهران: یساولی.
- شفیعیان، مرتضی. (۱۳۷۵). بررسی عوامل مؤثر در جایجایی نیروی انسانی در صنعت فرش کرمان (پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد). دانشگاه شیراز، ایران.
- کتابچه‌ی گزارش اتحادیه‌ی بافندگان فرش دست‌باف شیراز. (۱۳۹۲). بافندگان فرش دست‌باف شیراز، شیراز.
- کریمی‌ماچیانی، سلیمان، ناصر سلطانیان. (۱۳۸۶). شناسایی مهم‌ترین نیازهای عامل تولید هنر-صنعت فرش دست‌باف برای بالا بردن کمیت و کیفیت تولید. در مجموعه مقالات دومین سمینار ملی تحقیقات فرش دست‌باف (ص ۱۰۹-۱۲۱)، جلد دوم، آبان ۱۳۸۶، مرکز ملی فرش ایران، تهران.
- گریوانی، نفیسه، محمدتقی آشوری. (۱۳۸۶). شیوه‌های تولید در فرش‌بافی فارس. فصلنامه‌ی علمی پژوهشی گلچام، ۶، ۱۲۵-۱۴۲.
- گزارش اداره‌ی فرش استان فارس. (۱۳۹۵)، میزان صادرات فرش استان فارس، شیراز.
- گزارش مرکز ملی فرش ایران (۱۳۹۲)، آمار مشاغل مرتبط با فرش دست‌باف، تهران.
- لطیفی، سمیه، حشمت‌اله سعدی و شعبانعلی فمی. (۱۳۹۲). تحلیل عاملی مشکلات زنان قالی‌باف روستایی. زن و جامعه، ۱، ۵۲-۲۹.
- میرالماسی، آیدا. (۱۳۸۱). بررسی مؤلفه‌های اصلی بهبود وضعیت شغلی زنان قالی‌باف روستایی شهرستان اراك (استان مرکزی). در مجموعه مقالات دومین سمینار ملی تحقیقات فرش دست‌باف، (ص ۷۵۹-۷۷۲)، آبان ۱۳۸۶، مرکز ملی فرش ایران، تهران.

اجتماعی خریداران، به سامان نمودن حلقه‌های ارتباطی با بازار در توسعه تولیدات و تعامل عرضه‌کننده با بافندگان از جمله پیشنهادات اجرایی است.

■ پی‌نوشت

۱- اصل پنجم اهم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران: در جمهوری اسلامی، حفاظت محیط زیست که نسل امروز و نسل‌های بعد باید در آن حیات اجتماعی رو به رشدی داشته باشند، وظیفه‌ی عمومی تلقی می‌شود. از این رو فعالیت‌های اقتصادی و غیر آن که با آلودگی محیط‌زیست یا تخریب غیر قابل جبران آن ملازمه پیدا کند، منوع است.

ارایه‌ی راهکارهای استراتژیک بر اساس چشم‌انداز آینده‌ی فرش منطقه‌ی مورد مطالعه با بررسی تقاطع قوت و صعف و تهدیدها و فرصت‌ها، مقایسه‌ی اولویت بافندگان مناطق فرش دست‌باف با توجه به نوع مالکیت تولید در بهبود وضعیت بافندگان، و بررسی عوامل شغلی بافندگان فرش دست‌باف با توجه

- نیازی، محسن، امیرحسین چیتسازیان. (۱۳۸۶). نقش فرهنگ اشتغال و کار بیرون از خانه در وضعیت
قالی بافی. *فصلنامه علمی پژوهشی گلچام*, ۷(۶)، ۱۰۷-۱۲۴.
- هریسون، جفری، جان کارول. (۱۳۷۸). مدیریت استراتژیک (ترجمه دکتر بهروز قاسمی). تهران: آبتین.
- Berman, Kimberly Ann. (2006). *Carpet Weavers and Weaving in the Global Market: The Case of Turkey*, A Thesis Presented to the Faculty of the Graduate School of Cornell University.
- Mathes, Robert L, John H Jackson. (2005). *Human Resource Management*. thomes south western. United States of America.
- Negi, Tara & Rajshree Upadhyay. (2012). SWOT Analysis of Selected Entrepreneurial Activities Performed By Rural Women. *Raj. J. Extn. Edu*, 20, 215-220.
- Wani, Khursheed Ahmad & Yogesh Kumar Jaiswal. (2011). *Occupational Health Risk Factors in Carpet Industry: A Review*. Society of Applied Sciences, ASIAN J. EXP.BIOL. SCI. 2 (1), 135-139.

دوفصلنامه علمی
اتجمن علمی
فرش ایران
۳۵
شماره
بهار و تابستان
۱۳۹۸

Pathology of Effective Factors ON Keeping and Preserving Hand Weaving Human Resource (Case Study: The City of Shiraz)

Shahdokht Rahimpour(Corresponding Author)

Carpet coach, Faculty of Art, Arak University, Arak, Iran

s-rahimpoor@araku.ac.ir

Ghodratian Kashan Seyyed Abduljaber

Assistant Professor, Faculty of Management, University of Kashan, Iran.

Chitsaziyan Amirhossein

Associate Professor, Faculty of Art, Kashan, Iran

Abstract

One knows the role of human resources and its effective management in the development and development of countries. In handwoven carpet art-industry, not enough attention is given to the weaver human resources, as the most dynamic element in the production cycle of hand-woven carpets. Therefore, this research was conducted with the aim of pathology of factors influencing the preservation and increase of manpower of handmade carpet weavers in three levels of environmental factors, micro-environment and internal factors in Shiraz. In total, after reviewing the research background, 83 variables were identified in 3 dimensions of environmental factors, micro, or industry and in-organization environments. The method of data collection was using library and field resources. Data was collected through questionnaires. The collected data was analyzed via descriptive and inferential methods, using single-sample T-student and Freidman Test. The results of the research indicate that out of a total of 83 variables, 60 are positive, 4 neutral and 19 ones of them had negative effects. Of these 19 negative variables, 11 variables are related to macro environment factors, 3 to the industrial environment, and 5 to the in-organizational aspects. Therefore, it can be concluded that the macro-environmental factors have the most prominent effects on the stagnation or flourishing of the carpet industry and, consequently, the increase or decrease of weaving human resources in Shiraz.

Keywords: Weaving Human Resource, Pathology, Preservation and enhancement, Shiraz city, Handmade carpet

This paper's extracted from the MA Thesis of the writer, entitled "Study on the Effective Factors in the Enhancement and Preservation of Weaving Human Resource of Handmade Carpets: Case study, Shiraz City", with the guidance of Amirhossein Chitsaziyan and Seyyed Abdoljabir Qodratiyan Kashan in the faculty of Art and Architecture of Kashan University.